

Mons. NEDJELJKO PINTARIĆ, predstojnik Ureda za kulturu

Projekti koji promiču znanje, odgovornost i sinergiju strateški su važni

Crkva se ne zalaže samo deklarativno za očuvanje hrvatske kulturne baštine i nacionalnoga blaga, ističe mons. Nedjeljko Pintarić, predstojnik Ureda za kulturna dobra Zagrebačke nadbiskupije te dodaje kako su *Crkvena kulturna dobra*, specifična baština kršćanske zajednice, ali zbog univerzalne dimenzije kršćanske poruke, na stanoviti način pripadaju cijelom čovječanstvu.

Što za jedan narod znači zaštita kulturnih dobara i što Crkva u Hrvatskoj čini na tome?

- Crkva i danas čini, prema svojim mogućnostima, ono što je od prvih

Smatram ključnim otkrivati snagu prošlih događaja, na primjer zašto su nastajali hrvatski gradovi sa svojim utvrdama, hrvatska sveučilišta sa svojim bibliotekama, odgojne ustanove, bolnice, kulturne institucije, pokreti...

veza Hrvata sa Svetom Stolicom čini, a to je da je bila ne samo naručiteljica najznačajnijih umjetničkih djela, već i njihova brižna čuvarica. Govoreći o kulturnom identitetu, ponajprije moramo uzeti u obzir kontinuitet vrijednosti i činjenica koje čine našu hrvatsku kulturu i koje su u kontinuitetu svijesti memorije naroda takve da svaki pojedinac shvaća i prihvaća da je tijekom stoljeća postojanja naše nacije nastalo nešto što nas povezuje i čini istima u kontekstu različitosti koje nas okružuju. Tu ne govorimo samo o čuvanju nečega što nam je Bog podario u prirodnim ljepotama, ili je čovjek stvorio. Crkva je ona koja kroz svoj nauk, kroz moralno ponašanje pojedinaca daje društvu sustav vrijednosti, važan za pojedinca ali i cijelu zajednicu. Memorija Crkve jest takva da ona trajno spominje početke, kako zbog povijesne istine, tako iz bogiščitavanja tih korijena koji mogu i danas nadahnjivati. Nije počelo stvaranje nacionalnog identiteta tek međunarodnim priznanjem Hrvatske kao države u XX. stoljeću, nego je to bio trajni proces i nastajanja, i očuvanja, trajnih spoznaja o vrijednosti nas samih i onoga što stvaramo i kako oplemenjujemo život čovjeka i društva, kako u našem nacionalnom kontekstu tako i kontekstu zapadne civilizacije. Zato smatram ključnim otkrivati snagu prošlih događaja, na primjer zašto su nastajali hrvatski gradovi sa svojim utvrdama, hrvatska sveučilišta sa svojim bibliotekama, odgojne ustanove, bolnice, kulturne institucije, pokreti... To treba shvaćati i danas jer nam to pomaže vidjeti kako su naši preci, vođeni snagom istine i dobra, pri-

U kontekstu srednjoeuropske sakralne baštine, Zagrebačka nadbiskupija sa svojim sakralnim blagom u Zagrebu, kao i s prekrasnim crkvama po raznim krajevima, osobito u Hrvatskom zagorju, koje su zadnjih godina obnovljene, ima što ponuditi, kaže mons. Nedjeljko Pintarić

donosili da su neki pomaci u društvu od duhovne stvarnosti, od inkulturacije Evandjelja, postali kulturni „projekti“, a onda i društveni, implementirajući se u život pojedinaca i sveukupnoga društva. Kada govorimo o nematerijalnoj baštini, onda možemo vidjeti da nastanak brojnih običaja ima vjerske elemente. Pučke pobožnosti, pučke crkvene pjesme, čak i određeni jelovnici i običaji, proizašli su iz praćenja i življenja liturgijske crkvene godine. Tako, ono što nam je ostalo od materijalne baštine u mnogim aspektima, nastalo je iz potrebe Crkve ili pobožnih naručitelja, a jednako tako i hrvatska tradicijska baština nastala je životom vjernika. Zato, kulturno i nacionalno blago, identitet, nisu neka roba koja se može kupiti na tržištu nego je to dugotrajan proces koji proizlazi iz života i ljubavi prema svojoj domovini i budućnosti koju sada ulažemo u nju.

Koji su veći, važniji projekti obnove baštine koje trenutno vodite, odnosno koje biste nedavno dovršene projekte posebno istaknuli?

- Kada promatramo Katoličku Crkvu i njezinu infrastrukturu u Hrvatskoj na način da u gotovo svakom mjestu ima župa sa sakralnim objektima, onda možemo reći da Crkva trajno radi na obnovi svoje

baštine. S obzirom da se u svim tim objektima događa život, da su svaki dan u njima bogoslužja, normalno je da svaka župna zajednica pridonosi da ta naša sakralna i kulturna baština živi, da se obnavlja i da prema svojim potrebama i mogućnostima i daje biljeg ovome vremenu. Moramo se podsjetiti da je u prošlom stoljeću Crkvi oduzeto mnogo imovine; da je tijekom komunizma sustavno bila zatirana crkvena baština i uloga te da su se neke stvari nepovratno izgubile. Danas Crkva nema u imovinsku moć koju je upovijesti imala, i to materijalno imanje nije joj prioritet, ali je iz priroda na tim imanjima Crkva gradila crkve i samostane, podizala mnoge ustanove, pomagala u različitim redovitim i izvanrednim potrebama. U današnje vrijeme, s obzirom na financijsku, ali i moralnu krizu društva, teško je obnovljati i redovito održavati crkvene objekte. Već više desetljeća traje obnova zagrebačke katedrale - duhovnog, kulturnog i narodnog simbola hrvatskoga naroda. Svake se godine radi onoliko koliko najviše sama Crkva uspije skupiti sredstava za radove. Bili se moglo više? Vjerojatno bi, da se ima na svijesti koliko katedrala kao simbol grada Zagreba govori nama samima i tisućama turista koji dolaze u nju i na temelju njezine ljepote i urednosti zaključuju

na dobra Zagrebačke nadbiskupije

Foto: Nadbiskupija zagrebačka

onice iz Venecije, što je ostvareno 1942. godine. Stepinac je znao dobro što taj „izvor“ koji „prima slabe da ih učini prosvjetljenima“ znači za hrvatski kulturni i vjerski identitet. I danas treba znati prosuditi što je dobro za nas i što nam treba. Kvaliteta tog društvenog i građanskog života u mnogo čemu ovisi o kritičkom čimbeniku, odnosno savjesti, i tome kako se ona shvaća i koliko se ulaže u oblikovanje savjesti u okviru stvarnih potreba i prioriteta te kako pojedinac to doživljava a država kroz svoja tijela promiče.

Na koji način gospodarstvenici mogu pomoći u takvim projektima? Može li jedan ovakav projekt, kao što je Hrvatsko nacionalno blago, biti poticajan i u tom smislu?

- Kao što je kultura kovačnica identiteta tako je i gospodarstvo generator napretka cjelokupnog društva. Radna mjesta su ključna za život, za kulturne potrebe, za potrošnju, za ostvarivanje čovjeka. Saslomom gospodarstva, posebice s propašću brojnih tvrtki i cijelih sektora rada, razumljivo je da je manje novca i za svakodnevni život, a također i za druge segmente društvenoga života. Ali treba otvarati nova polja rada i djelatnosti. Dobro je početi shvaćati da kao što klasa nije mogla biti u prošlim režimima iznad čovjeka, tako i za sadašnju ekspanziju kapitala čovjek mora biti središte napretka i razvoja. S obzirom na kulturu također, u svojoj sveukupnoj stvarnosti, središte svakoga oblika kulture i točka oslonca svakog napretka treba biti čovjek, koji temeljem svoje savjesti i odgovornosti kreativno doprinosi napretku društva, ne zatvarajući se u neke svoje individualne prohtjeve i samodopadnosti.

Projekti koji sustavno promiču znanje, odgovornost, organiziranost i sinergiju svega što može doprinijeti napretku od strateškog su interesa. Prvo moramo sami sebe informirati i naučiti puno toga iz prošlosti, kako bi znali dati i svoj odgovor u sadašnjem vremenu. Gospodarstvenici koji prepoznaju da je spoj između poduzetništva i raznih dijelova suvremene kulture, vrijednosti i identiteta vašega naroda, moguće promicati poštenim radom, na dobrom su putu i na taj način mogu dati svoj doprinos za opće dobro. S druge strane, možda bi i država trebala prepoznati u svojoj poreznoj politici pojedine aktivnosti gospodarstvenika, koji žele doprinijeti promicanju i stvaranju naše kulturne baštine, te im i to kroz određene olakšice vrednovati. □

što je i kakav je to hrvatski narod. Suradnja s Ministarstvom kulture nabrojnim crkvenim objektima pokazuje da u državnim tijelima ima ljudi koji razumiju što je to hrvatska kulturna baština i rade na njezinom očuvanju i prezentaciji. Također i naša posljednja izložba „Ne/Izliječeni sveci“, na kojoj smo predstavili istraživačke i konzervatorsko-restauratorske radove studenata Akademije likovnih umjetnosti na drvenim skulpturama iz Fundusa Dijecezanskoga muzeja Zagrebačke nadbiskupije pokazuje da je moguća suradnja različitih institucija u očuvanju kulturne baštine. Kroz proteklih 20 dana od otvorenja izložbe u Domitrovićevoj kuli na Kaptohu prošlo je više od 1000 posjetitelja, što je jako dobar pokazatelj da i taj prostor i tematika sakralne umjetnosti pobuđuje interes i kod domaće javnosti, ali i dodatno upotpunjuje turističku ponudu.

Lijepa je suradnja i s Hrvatskim restauratorskim zavodom, koji provodi jako puno radova na terenu u našim objektima, zatim s Muzejem za umjetnost i obrt, koji među svoje planove izložaba uvrštava i sakralne teme, kao što je bila zadnja obaroknom kiparu Komersteineru. Ta nam je izložba sada postavljena u Ljubljani, što govori da postoji interes za međunarodnu kulturnu suradnju. U kontekstu srednjoeurop-

ske sakralne baštine, Zagrebačka nadbiskupija sa svojim sakralnim blagom u Zagrebu, kao i sa prekrasnim crkvama po raznim krajevima, a osobito u Hrvatskom zagorju, koje su zadnjih godina obnovljene, ima što ponuditi, samo suvremeni čovjek današnjice treba ponovno otkriti vjersku zadivljenost čaroljepote i mudrosti koja izbija iz onoga što nam je povijest namrla, a taj zadatak zahtijeva svakodnevni i konstantan rad na usmjeravanju, ohrabivanju i razmjeni.

Koliko lokalna zajednica sudjeluje u tome - jasno je da manji

Država treba prepoznati u svojoj poreznoj politici pojedine aktivnosti gospodarstvenika, koji žele doprinijeti promicanju i stvaranju naše kulturne baštine, te im i to kroz određene olakšice vrednovati

gradovi i općine često za to nemaju novca, koliko je teško doći do sredstava? Pokušavate li, možda, raditi i na tome da se za neke projekte natječete za sredstva EU fondova?

- Za župnu zajednicu u bilo kojem mjestu najvažnije je da ona sama tu baštinu koju posjeduje osjeća svojom. Znamo da novca nema, ali solidarnost i briga za opće dobro onih koji su na čelu lokalne zajednice s onima koji imaju želju da očuvaju ono što je vrijedno u njihovoj sredini, trebaju se pokazati na djelu. Crkvene zgrade su se zahvaljujući prinosima vjernika održavale i u vrijeme komunizma zahvaljujući ponosu župljana i njihovoj brizi. Crkva, slijedom političkih odluka u pregovorima s Europskom unijom ne može sama prijavljivati projekte za dobivanje sredstava iz EU fondova, nego morato činiti s adekvatnim partnerima. Nekih pokušaja prijavljivanja ima, ali još nema konačnih rezultata. Svakako su i ta sredstva, odnosno, procedura i učenje kako se i što sve treba predvidjeti u cjelokupnom procesu, dobro došli. Na tom području treba vizionara i sanjara, koji znaju vidjeti, prosuditi i djelovati. Podsjetio bih da je zagrebački nadbiskup Alojzije Stepinac u veljači 1941. zamolio pomoć kardinala Piazza, patrijarha u Veneciji, pri povratku Višeslavove krsti-